

દાંપત્ય

--હરીશંકર

આવા વરસતા વરસાદમાં મોનાને આવેલી જોઈને માને આશ્ચર્ય થયું. 'બેટા, રીક્ષામાં તો આવવું હતું! જો ને આખી પલળી ગઈ છે.'

'અમારી કોલેજની સામેથી તો બસ મળે છે, મા!' પણ માની આંખ સામે આંખ મળતાં એ બોલતી અટકી ગઈ અને માની સોડમાં સરકી ગઈ. બંને વચ્ચે કેટલોય મુક સંવાદ થઈ ગયો.

મોના ધનવાન માતાપીતાની એકની એક દીકરી. લાડકોડમાં ઉછરેલી. એક લેખક સાથે પરીચય થયો. માબાપે ઘણી સમજાવી, લેખન પર થોડો ગુજારો ચાલે? પણ કોઈનું ન સાંભળતાં એ મનીષને જ પરણી. માબાપ જાણતાં કે દીકરીને પૈસાની ઘણી ખેંચ પડે છે. પણ મનીષના સ્વમાન ખાતર મોનાએ ત્રણ વરસમાં માબાપ પાસેથી એક પૈસો નહોતો લીધો. અને પોતે કોલેજમાં લેકચરની નોકરી લઈ લીધી હતી.

મનીષનાં લખાણ પર એ મુગ્ધ થઈ ગયેલી. એનું ધીરગંભીર વ્યક્તીત્વ પણ મોનાને આકર્ષી ગયેલું. જો કે મનીષના ઘરે મોના પહેલી વાર ગયેલી, ત્યારે થોડી ગભરાઈ ગયેલી. આવા સામાન્ય મધ્યમ વર્ગના વીસ્તારમાં અગાઉ તેણે પગ નહોતો મુક્યો. પરંતુ પ્રેમના પ્રથમ ઉછાળામાં એ બધું ગૌણ બની ગયું. જો કે મનીષે પોતેય એને ઘણી વાર વારી હતી, 'તને નહીં ફાવે.' પરંતુ મોનાની હઠ હતી, 'પણ હું કહું છું કે ધીરે ધીરે ફાવે જશે!'

મનીષ ખુબ પ્રેમાળ હતો, નીખાલસ હતો. મોના એના પ્રેમથી તરબોળ હતી. પરંતુ મોટે ભાગે એ પોતાની ધુનમાં રહેતો. લખવાના વીચારોમાં હોય, ત્યારે હાજર છતાં ગેરહાજર જેવો જ. ખાવા બેસે ત્યારેય ચીત એનું કલ્પનામાં સેર કરતું હોય. તેવે વખતે મોનાને જરીક મોળું મોળું લાગતુ. એને મન થતું મનીષના મોઢે સાંભળવાનું 'આજે શાક સરસ બન્યું છે, હોં!' અથવા તો 'મોના, આજે ફલાણું બનાવેનો!' અરે, મોના જમી કે નહીં, આજે એની તબીયત નરમ છે, એવી કોઈ વાતનું મનીષને ભાન જ નહીં. એવે વખતે મોનાને જરીક ઓછું આવી જતું.

ફરવા-કરવાનોય મનીષને ઝાઝો શોખ નહીં. મોના બહુ જ કંટાળે, એકલી પડી જાય, ત્યારે એની ચોપડી-પેન ઝુંટવી લઈ બળજબરીથી એને બહાર તાણી જાય. પણ ત્યાંય મોનાનું મન કાંઈક ખાણી-પીણીમાં અને ઘરગથ્થુ વાતચીતમાં વધારે હોય. જ્યારે મનીષ પ્રકૃતીમાં ખોવાઈ જાય અથવા પોતાની નવલનાં કોઈક પાત્ર સાથે આંટો મારી આવે!

મોનાની માસીની દીકરી રતી, અમેરીકાથી ત્રણ વરસે આવી હતી. મોનાને યાદ આવ્યું, એ છોકરા સાથે પરણવા પોતાનાં માબાપે એને બહુ સમજાવેલી. મોટો ધંધો છે. અમેરીકામાં સેટલ થયેલો છે. ગર્ભશ્રીમંત કુટુંબ છે. પણ મોના નહીં માની અને માસીની દીકરી રતી સાથે એનું ગોઠવાયું.

રતી તો આવીને મોના પર ઓવારી જ ગઈ : 'તારા ઘરમાં આવ્યાથી એક ઈન્ટલેક્ચ્યુઅલ વાતાવરણમાં આવ્યા જેવું લાગે છે. ... તું ખરે જ નસીબદાર છે. ... તારા જેવી મજબુત મનની હું નહીં. તું તો માતાપીતા, સમાજ બધાની સામે થઈને તારા મનગમતા પાત્રને જ વરી. ... મનીષ પણ કેટલો પ્રેમાળ છે! ...'

'બસ, બસ, બસ! હવે તારી વાત કર. દુનીયા આખીમાં ફરનારી તું! શું શું જોયું? ક્યાં ક્યાં રહી? તું તો મોટા ઉદ્યોગપત્નીની પત્ની!'

'બીલકુલ બરાબર. એ ઉદ્યોગના પત્ની પહેલા. હું તો એમની દ્વીપત્ની!'-બોલતાં બોલતાં રતીનો સ્વર એટલો ખીન્ન થઈ ગયો કે રતી ચોંકી ગઈ.

'કેમ આવું કહે છે?'

‘મને કોઈ વાતની કમી નથી. નોકરચાકર, મોટરગાડી, ભરપુર વૈભવ, દોમ-દોમ સાહ્યબી. મારે કાંઈ પણ કામ કરવાનું નહીં. શોપીંગ કરું કે ક્લબમાં જાઉં કે અવારનવાર પાર્ટીઓ ગોઠવું અને એમની સાથે બની-ઠનીને પાર્ટીઓમાં જાઉં. ત્યાં મોટા ઉદ્યોગપતીની પત્ની બનીને મહાલવાનું, ઉચ્ચ સમાજનાં માન-મરતબા મુજબ કૃત્રીમ રીતે વીચારવાનું-વર્તવાનું.’

કહેતાં તો રતીની આંખમાં ઝળઝળાણીયાં આવી ગયાં. મોના ઉઠીને એને માટે પાણી લઈ આવી. જરીક સ્વસ્થ થઈને રતીએ આગળ ચલાવ્યું : ‘ઘરમાં જાતજાતનાં પકવાન્ન થાય. પકવાન્ન બનાવનારા અને પીરસનારા ખડે પગે હાજર. ખાનારી હું એકલી. પીરસનારા ત્રણ! એ તો સવારના જાય તે રાતે મોડેથી આવે. બપોરનું ભોજન કાયમ બહાર. રાતે પણ અઠવાડીયામાં ચાર દીવસ એમને મીટીંગોમાં કે પાર્ટીઓમાં કે પરદેશથી આવેલા મહેમાનો જોડે ફાઈવસ્ટાર હોટેલોમાં જમવાનું હોય. ક્યારેક મને લઈ જાય; પણ ત્યાં બસ, બીઝનેસની જ વાતો! હું તો બોઅર થઈ જાઉં. વીદેશ જવાનું થાય ત્યારે પણ એ તો બીઝનેસમાં વ્યસ્ત, મારે એકલા એકલા ફરવાનું. મેં અમેરીકા ને યુરોપ આખું ખુંદી નાખ્યું. એ મને કદી રોકે નહીં. ગમે તેટલું હરું-ફરું, ગમે તેટલું મન ફાવે તેમ શોપીંગ કરું, ગમે તેટલા પૈસા ખરચું. પોતે સાથે ન આવી શકે; પણ મારે માટેની વ્યવસ્થામાં જરીકે મણા ન રહેવા દે. મોના મને કશી કમી નથી, કશી નહીં!’ -બોલતાં રતીનો કંઠ ફરી રુંઘાઈ ગયો, આંખો ભરાઈ આવી. મોના એની પાસે જઈ એની પીઠે હાથ ફેરવવા લાગી.

રતીના ગયા બાદ મોના ક્યાંય સુધી એના જ વીચારોમાં ખોવાયેલી રહી. મનીષ હમણાં અઠવાડીયાથી એક નવા પુસ્તકના લેખનમાં ડુબી ગયો હતો. અત્યારે પણ એ લખતો બેઠો હતો. મોના ક્યાંય સુધી એને જોતી બેઠી રહી. એકી ટશે એને જોતી રહી.

એકદમ એના હૈયામાં ઉમળકો આવ્યો. એ ઉઠીને મનીષના ટેબલ પાસે ગઈ. કેટલીયે વાર સુધી પાસે ઉભી રહી; પણ મનીષ લખવામાં જ મગ્ન હતો. મોનાના દીલમાં એકદમ ભાવ થઈ આવ્યો. મનીષના માથે એણે હળવેકથી હાથ ફેરવ્યો. મનીષે ઉંચે જોયું. એ નજરમાં એ જ પ્રેમ, એ જ નીર્મળતા, એ જ નીખાલસતા હતી, જેના પર મોના પહેલેથી વારી ગયેલી.

—હરીશ્ચંદ્ર

(શ્રી. સાનીયાની મરાઠી વાર્તાને આધારે)

‘ભુમીપુત્ર’ પાક્ષીકના તા. ૧૬-મે, ૨૦૦૬ના અંકમાંથી, તેના સૌજન્યથી સાભાર..

સંપર્ક: c/o ‘ભુમીપુત્ર’ કાર્યાલય, હુજરાતપાગા, વડોદરા-૩૮૦ ૦૦૧—INDIA

સર્જક-પરીચય..

‘પછી ખબર પડી કે ‘હરીશ્ચંદ્ર’ એક નહીં; પણ બે વ્યક્તીઓ છે. બન્ને સ્ત્રીઓ. એકનું નામ **ચંદ્રકાન્તા**, બીજીનું **હરવીલાસ**. બન્ને વીનોબાની માત્ર શીષ્યા જ નહીં; તેમના સેવાયજ્ઞમાં સક્રીય રીતે આજીવન કાર્ય કરનારી વ્રતધારીણીઓ. સાહીત્યના રસને ઘૂંટીઘૂંટીને પીનારીઓ.’

—ગુલાબદાસ બોકર, પુણે, ૧ ડીસેમ્બર ૧૯૯૨, ‘વીશેલાં ફુલ’ ભાગ-૧૦ની પ્રસ્તાવનામાંથી સાભાર...

‘ભુમીપુત્રના છેલ્લે પાને પ્રગટતી ‘હરીશ્ચંદ્ર’ બહેનોની સંક્ષેપ કથાઓ ગુજરાતી લેખનમાં વીશેષ ભાવે સ્થાન પામી છે. આ કથાઓ એ બહેનોની સ્વતંત્ર કૃતીઓ નથી; ભારતની વીવીધ ભાષાઓમાંથી ચુંટી કાઢેલાં ફુલો તેમણે ગુજરાતી ભાષાપ્રેમીઓને ધર્યાં છે પણ એની વીશેષતા જેટલી

એના લાઘવમાં છે, એટલી જ એની જબ્બર સુચકતામાં છે....અનુવાદ તો આ છે નહીં; બધું જ નવું સ્વરુપ છે. નવું સ્વરુપ આપવું; છતાં જુનું રાખવું અને પોતાની જાતને ક્યાંય દેખાવા ન દેવી, તે એક તપ માગે છે. આવી મધુર તપસ્વીતા તો બન્ને બહેનોનાં જીવનમાં છે જ; પણ આમાં પણ એ તપ ઉતર્યું છે.

‘વીનોબાજીની પ્રેરણાથી લગભગ ચીર પ્રવાસમાં રહેનારી આ બહેનોએ દક્ષીણ-ઉત્તર-પુર્વ-પશ્ચીમ ભારતમાંથી આ બધી વાર્તાઓ કેવી રીતે શોધી અને તેનો પુનર્જન્મ બન્નેએ કેવી રીતે કર્યો તે પણ એક નવાઈભરી ઘટના છે. બે જણ લખે; છતાં એક જણે, એક હાથે લખ્યું હોય તેવું લાગે, તે બન્નેનાં મનૈક્યની પ્રસાદી છે...આવી પ્રસાદી મળતી રહો અને આપણે આરોગતા રહીએ...’

--મનુભાઈ પંચોલી

લોકભારતી-સણોસરા, ૨૧-જાન્યુ. ૧૯૮૪ ‘વીણેલાં ફુલ’ ભાગ-૧ની પ્રસ્તાવનામાંથી સાભાર..

‘સન્ડે ઈ-મહેફીલ’ -- વર્ષ: બે -- અંક: ૭૬ -- નવેમ્બર ૧૯, ૨૦૦૬

‘સન્ડે ઈ-મહેફીલ’ માટે ‘ઉઝાજોડણી’ અને ‘વીજયા’ ફેન્ટ’માં : અક્ષરાંકન: uttamgajjar@hotmail.com

ઈ-મેઈલ સંપર્ક : mahendraaruna@msn.com
web site : www.ameamericanamdavadi.com